КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ШАЙЛОО
ЖАНА РЕФЕРЕНДУМ ӨТКӨРҮҮ
БОЮНЧА БОРБОРДУК КОМИССИЯСЫ

ТЕЛЕДЕБАТТАРДЫ ӨТКӨРҮҮ БОЮНЧА ЭСКЕРТМЕ

ЖК ШАЙЛОО ВЫБОРЫ
28.11.2021

USAID
АМЕРИКАНЫН ЭЛИНЕН

Бишкек-2021

“Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө” Конституциялык мыйзамга ылайык:

24-берене:

1.Талапкерлер, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиялар ушул Конституциялык мыйзамдын 22-беренесинин 18-бөлүгүнө туура келген телерадио уюмдарынын каналдарында жана шайлоо өткөрүлүүчү аймакта уктурууларда өздөрүнө акысыз эфир убактысын алууга укуктуу. Көрсөтүлгөн эфир убактысы телерадио берүүлөр эң көп аудиторияны чогулткан мезгилге – саат 20дан 24 саатка чейин туура келиши керек.

2. **Бирдиктүү шайлоо округу боюнча** Президентти, Жогорку Кеңештин депутаттарын шайлоодо үгүт жүргүзүү үчүн мамлекеттик телерадио уюму тарабынан бөлүнгөн акысыз эфир убактысынын жалпы көлөмү жумуш күндөрү бир сааттан кем эмес болууга тийиш. Көрсөтүлгөн бекер эфир убактысы катталган талапкерлер менен программага катышкандардын, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиялардын ортосунда тең бөлүштүрүлөт.

Бирдиктүү шайлоо округу боюнча жеке сүйлөө жана теледебаттар үчүн каналдардагы эфирдик убакыт:

КТРК – 1 360 мүнөт

МТРК ЭлТР – 1 460 мүнөт

Ал эми **бир мандаттуу шайлоо округдары боюнча** талапкерлер үчүн бекер эфир убактысынын жалпы көлөмү аймактык телерадиоуюмдардын каналдарында иш күндөрү отуз мүнөттөн кем болбошу керек.

Бир мандаттуу шайлоо округдары боюнча теледебаттар үчүн телеканалдар:

- Жалал-Абад медиа борбору – 1 250 мүнөт
- Баткен медиа борбору – 925 мүнөт
- Ысык-Көл медиа борбору – 820 мүнөт
- Талас медиа борбору – 375 мүнөт
- Нарын медиа борбору – 725 мүнөт
- Чүй медиа борбору – 1655 мүнөт
- “Ынтымак” ТВсы– Ош ш. Жана Ош облусу үчүн – 1 475 мүнөт
- “Бешинчи канал” ЖАК – Бишкек шаары үчүн

3. Акысыз эфир убактысынын жалпы көлөмүнүн кеминде жарымы талапкерлерге, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партияларга **биргелешкен дебаттарды жана башка ушул сыяктуу үгүт иш-чараларын өткөрүү үчүн** гана бөлүнөт. Бардык талапкерлерге жана саясий партияларга бекер эфирдик убакыттын бул үлүшүн бирдей негизде пайдаланууга уруксат берилиши керек.

“Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоону өткөрүүдө шайлоо алдындагы үгүт иштерин жүргүзүүнүн тартиби жөнүндө” Жобого ылайык:

34-берене:

Дебат адатта төмөнкү компоненттерден турат:

1) талапкердин, саясий партиянын программасын көрсөтүүсү;

2) суроолорго жооптор (Борбордук шайлоо комиссиясы теледебаттарда берилүүчү суроолорду талапкерлерге мөөр басылып чапталган конверттерде жиберет, алар кошумча түрдө сейфтерге салынып, түз эфирде дебаттардын жүрүшүндө ачылат. Талапкерлер суроолору бар конверттерди туш келишине жараша тандашат.

Борбордук шайлоо комиссиясы ар бир катышуучуга суроолордун санын бирдей бөлүштүрүүнү эске алуу менен бирдей сандагы суроолорду даярдайт;

3) катышып жаткандардын бири-бирине суроолору (суроолордун саны дебатка катышкандардын (талапкерлер, саясий партиянын тизмеси боюнча талапкерлер) санына жараша аныкталат;

4) шайлоочуларга кайрылуу (калган убакыт убакытты бирдей бөлүштүрүү менен бөлүнөт).

36-берене:

Шайлоо алдындагы дебаттарга катышуучу төмөнкүлөргө милдеттүү:

• дебаттын ар бир компонентине бөлүнгөн убакыттын регламентин сактоого;

• сүйлөп жатканда белгиленген чектен ашпоого;

• дебаттардын белгилүү тартибин бузбоого;

• талкууну этикалык ченемдерди бузбай алып барууга.

Талапкерлердин, саясий партиялардын өкүлдөрүнүн сөздөрүн үзгүлтүккө учуратууга, ошондой эле аларды кандайдыр бир сын-пикирлер менен коштоого тыюу салынат (Конституциялык мыйзам, 24-берене, 5-пункт).

Бирдиктүү шайлоо округу боюнча теледебаттар

КТРК – Жекече чыгып сүйлөө: 1-ноябрдан 10-ноябрга чейин (иш күндөрү саат 20:00дөн 00:00гө чейин) - ар бир партияга 15 мүнөт. КТРК жекече чыгып сүйлөөгө бөлүнгөн жалпы убакыт: 315 мүнөт (5 саат 15 мүнөт).

КТРК - Тегерек стол: 11-ноябрдан 19-ноябрга чейин (иш күндөрү саат 20:00дөн 00:00гө чейин) - ар бир партияга 20 мүнөт. КТРК тарабынан тегерек столго бөлүнгөн жалпы убакыт: 420 мүнөт (7 саат)

КТРК – партия лидерлеринин катышуусундагы дебаттар: 22-ноябрдан 26-ноябрга чейин (иш күндөрү саат 20:00дөн 00:00гө чейин) - ар бир партияга 25 мүнөт. КТРК тарабынан теледебаттарга бөлүнгөн жалпы убакыт: 625 мүнөт (10 саат 25 мүнөт).

Бардыгы: 1360 мүнөт (22 саат 40 мүнөт)

ЭлТР - Жеке чыгып сүйлөө: 1-ноябрдан 5-ноябрга чейин (иш күндөрү саат 20:00дөн 00:00гө чейин) - ар бир партияга 10 мүнөт. ЭлТРден жеке көрсөтүүлөргө бөлүнгөн жалпы убакыт: 210 мүнөт (3 саат 50 мүнөт).

24-ноябрдан 26-ноябрга чейин (иш күндөрү саат 20:00дөн 00:00гө чейин) - ар бир партия үчүн 10 мүнөт. ЭлТР тарабынан жеке чыгып сүйлөөгө бөлгөн жалпы убакыт: 210 мүнөт (3 саат 50 мүнөт)

ЭлТР – Жаштардын теледебаттары: 10-ноябрдан 16-ноябрга чейин (иш күндөрү саат 20:00дөн 00:00гө чейин) – ар бир партияга 20 мүнөт. ЭлТР тарабынан теледебаттарга бөлүнгөн жалпы убакыт: 520 мүнөт (8 саат 40 мүнөт).

ЭлТР – аялдардын катышуусундагы дебаттар: 17-ноябрдан 23-ноябрга чейин (иш күндөрү саат 20:00дөн 00:00гө чейин) - ар бир партияга 20 мүнөт. ЭлТР тарабынан теледебаттарга бөлүнгөн жалпы убакыт: 520 мүнөт (8 саат 40 мүнөт).

Жеке чыгып сүйлөөгө бөлүнгөн жалпы убакыт: 420 мүнөт (7 саат 40 мүнөт). Дебаттардын жалпы убактысы: 1040 мүнөт (17 саат 20 мүнөт)

Бардыгы: 1460 мүнөт (25 саат)

“Бешинчи канал” ЖАК – Жеке чыгып сүйлөө: 1-ноябрдан 26-ноябрга чейин ар бир талапкерге 5 мүнөттөн. Бишкек шаарында жеке чыгып сүйлөөгө жалпы убакыт: 135 мүнөт (2 саат 15 мүнөт).

“Бешинчи канал” ЖАК – дебаттар: 18-ноябрдан 26-ноябрга чейин ар бир талапкерге 15 мүнөт. Бишкек шаары боюнча дебаттын жалпы убактысы: 540 мүнөт (8 саат)

Бардыгы: 675 мүнөт (10 саат 15 мүнөт)

Бир мандаттуу округдары боюнча теледебаттар

Эфир убактысы (жеке сөз, роликтер, атайын репортаж) 1-ноябрдан 26-ноябрга чейин ар бир талапкерге 15 мүнөт.

Баткен облустук медиа борбору - Баткен облусу боюнча жеке чыгып сүйлөөнүн жалпы убактысы: 185 мүнөт (9 саат 15 мүнөт).

Дебат 12-ноябрдан 26-ноябрга чейин ар бир талапкерге 15 мүнөттөн. Баткен облусу боюнча жалпы дебаттардын убактысы: 740 мүнөт (12 саат 20 мүнөт)

Бардыгы: 925 мүнөт (15 саат 25 мүнөт)

Жалал-Абад медиа борбору - Жалал-Абад облусу боюнча жеке чыгып сүйлөөнүн жалпы убактысы: 750 мүнөт (12 саат 30 мүнөт)

Дебаттар 11-ноябрдан 26-ноябрга чейин ар бир талапкерге 15 мүнөттөн. Жалал-Абад облусу боюнча дебаттардын жалпы убактысы: 1000 мүнөт (16 саат 40 мүнөт)

Бардыгы: 1250 мүнөт (19 саат 35 мүнөт)

Ысык-Көл медиа борбору - Ысык-Көл облусу боюнча жеке чыгып сүйлөөнүн жалпы убактысы: 615 мүнөт (10 саат 15 мүнөт)

Дебаттар 11-ноябрдан 26-ноябрга чейин ар бир талапкерге 15 мүнөттөн. Ысык-Көл облусу боюнча жалпы дебат убактысы: 820 мүнөт (13 саат 40 мүнөт)

Бардыгы: 965 мүнөт (16 саат 05 мүнөт)

Нарын облустук медиа борбору - Нарын облусу боюнча жеке чыгып сүйлөөнүн жалпы убактысы: 435 мүнөт (7 саат 15 мүнөт).

Дебаттар 15-ноябрдан 26-ноябрга чейин ар бир талапкерге 15 мүнөттөн. Нарын облусу боюнча жалпы дебат убактысы: 580 мүнөт (9 саат 40 мүнөт)

Бардыгы: 725 мүнөт (12 саат 05 мүнөт)

«Ынтымак» КТРК – Ош облусу боюнча жеке чыгып сүйлөөнүн жалпы убактысы: 885 мүнөт (14 саат 45 мүнөт)

Дебаттар 4-ноябрдан 26-ноябрга чейин ар бир талапкерге 15 мүнөттөн. Дебаттардын Ош облусу боюнча жалпы убактысы: 1180 мүнөт (19 саат 40 мүнөт).

Бардыгы: 1475 мүнөт (20 саат 20 мүнөт).

Талас облустук медиа борбору - Талас облусу боюнча жеке чыгып сүйлөөнүн жалпы убактысы: 225 мүнөт (3 саат 45 мүнөт)

Дебаттар 22-ноябрдан 26-ноябрга чейин, ар бир талапкерге 15 мүнөттөн. Талас облусу боюнча жалпы дебат убактысы: 300 мүнөт (5 саат).

Бардыгы: 375 мүнөт (6 саат 15 мүнөт).

Чүй облустук медиа борбору - Чүй облусу боюнча жеке чыгып сүйлөөнүн жалпы убактысы: 945 мүнөт (15 саат 45 мүнөт).

Дебаттар 2-ноябрдан 26-ноябрга чейин ар бир талапкерге 15 мүнөттөн. Чүй облусу боюнча жалпы дебат убактысы: 1260 мүнөт (21 саат).

Бардыгы: 1565 мүнөт (26 саат 15 мүнөт).

Кыргыз Республикасынын бүткүл аймагында уктуруучу, көрсөтүүчү телерадио уюмдарынын каналдарында өткөрүлүүчү биргелешкен үгүт иш-чараларына (дебаттарда жана башка ушул сыяктуу иш-чараларда) катталган талапкерлер, анын ичинде саясий партиялардын катталган тизмесиндеги талапкерлер жеке өзү гана катышууга милдеттүү.

Катталган талапкердин, саясий партиянын өкүлдөрүнө жана колдоо топторуна мындай иш-чараларга катышууга жол берилбейт.

Биргелешкен үгүт иш-чарасына катышуудан баш тарткан же келбеген учурда башка убакта эфир убактысы берилбейт.

“Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө” Конституциялык мыйзамдын 28-беренесине ылайык

6-п. Талапкер, саясый партия телекөрсөтүүнү жүзөгө ашыруучу уюмдардын каналдарында үгүт жүргүзүү үчүн берилген, аларга үгүт материалдарын жайгаштыруу үчүн акысыз берилген эфир убактысын, басылма материалдарын, аянтчаны төмөнкүдөй максатта пайдаланууга укуксуз:

1) талапкерге (талапкерлерге), саясий партияга каршы добуш берүүгө чакырыктарды таратууга;

2) тигил же бул талапкер шайланган учурда мүмкүн болуучу терс кесепеттерди баяндоого;

3) ар кандай талапкер (кандайдыр бир талапкерлер), катталган талапкерди көрсөткөн саясий партия жөнүндө маалыматтар ачык басымдуулук кылган маалыматтарды терс пикирлерди айтуу менен жайылтууга;

4) шайлоочулардын талапкерге, катталган талапкерди көрсөткөн саясий партияга карата терс мамилесин түзүүгө көмөктөшүүчү маалыматтарды таратууга.

Бир мандаттуу шайлоо округдары боюнча ат салышкан талапкерлер үчүн теледебаттардын форматы

Талапкердин программасы менен тааныштыруусу – 2 мүнөт

Ар бир талапкерге кириш сөз айтуу укугу берилет. Талапкер аны шайлоочуларга өзүн көрсөтүү же таанышуу үчүн колдоно алат.

Алып баруучунун суроолоруна жооп берүү – 5 мүнөт

Бул убакта дебаттын модератору талапкерлерге суроолорду берет. Бардык талапкерлер модератордун ар бир суроосуна жооп беришет. Суроолор актуалдуу маселелерге жана жергиликтүү жана улуттук темаларга тиешелүү болот.

Катышуучулардын бири-бирине суроолору – 7 мүнөт

Бул убакта талапкерлерге атаандаштарына суроолорду берүү, ошондой эле алардын билдирүүлөрү жана позициялары боюнча комментарий берүү мүмкүнчүлүгү берилет.

Шайлоочуларга кайрылуу – 1 мүнөт

Талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиялар үчүн теледебат форматы

ЭлТР МТРКсында жаш талапкерлердин дебаттары

Жаш талапкерлердин дебаттары 10-16-ноябрь күндөрү саат 20:00дөн 21:40ка чейин ЭлТР телеканалынын Бишкек студиясында өтөт.

Катышуучу шайлоого катышкан партия тарабынан көрсөтүлөт. Бир өкүл катышат. Берүү мамлекеттик жана расмий тилдерде жүргүзүлөт. Көрсөтүүнүн жалпы убактысы 100 мүнөт (1 саат 40 мүнөт)

Алып баруучулардын саламдашуусу, талапкерлерди тааныштыруу, көрсөтүүнүн форматына – 3 мин.

Уктурууга катышкан талапкерлердин саламдашуусу жана өздөрүн тааныштыруусу. Ар бир талапкерге бир мүнөт убакыт берилет. 4 мүн., Модераторлорго 1 мүн. Бардыгы - 5 мүнөт. Жооптордун кезеги чүчү кулак менен аныкталат.

1-раунд. Жалпы убакыт 30 мин. Ар бир талапкерге 6 мүнөт (24 мүнөт) + баяндамачыларга 6 мүнөт.

Модераторлор ар бир талапкерге өзүнчө суроо беришет. Бардыгы гана багытта.

Ар бир суроого 1,5 мүнөт (90 секунд) ичинде жооп берилиши керек. Суроо кезек менен башталат.

2-раунд. Жалпы убакыт 30 мүнөт. (Ар бир талапкерге 8 мүнөт, модераторго 3 мүнөт). Талапкерлер бири-бирине суроолорду беришет. Суроо үчүн 30 секунд, жооп үчүн 2 мүнөт. Калган убакытты биринчи суроого кошумча катары колдонсо болот. Ар бир талапкер башка талапкерлерге жалпысынан 3 суроо бере алат.

3-раунд. Жалпы убакыт 20 мүн. Ар бир талапкерге 4 мүнөт, модераторго 4 мүнөт. Талапкерлер Facebook жана WhatsApp аркылуу көрүүчүлөрдүн суроолоруна жооп беришет.

ТАЛАПКЕР АЯЛДАРДЫН ДЕБАТЫ

Талапкер айымдардын дебаттары 17-23-ноябрь күндөрү саат 20:00дөн 21:40ка чейин ЭлТР телеканалынын Бишкек студиясында өтөт. Сүйлөөнүн кезеги чүчү кулак аркылуу аныкталат.

Катышуучу шайлоого катышып жаткан партия тарабынан көрсөтүлөт. Бир өкүл катышат. Берүү мамлекеттик жана расмий тилдерде жүргүзүлөт. Дебаттын жалпы убактысы 100 мүнөт (1 саат 40 мүнөт).

1-раунд. Жалпы убакыт 30 мин. Ар бир талапкерге 6 мүнөт (24 мүнөт) + баяндамачыларга 6 мүнөт.

Модераторлор ар бир талапкерге өзүнчө суроо беришет. Жалпысынан 4 багыт бар. Ар бир суроого 1,5 мүнөт (90 секунд) ичинде жооп берилиши керек. Ар бир жооп өзүнчө талапкер болуп саналат. Талапкерлерге кезек менен суроолор берилет.

2-раунд. Жалпы убакыт 30 мин. (Ар бир талапкерге 8 мүнөт, модераторго 3 мүнөт). Талапкерлер бири-бирине суроолорду беришет. Суроо үчүн 30 секунд, жооп үчүн 2 мүнөт. Ар бир талапкер башка талапкерлерге бирден, жалпысынан 3 суроо бериши керек.

3-раунд. Жалпы убакыт 20 мүн. Ар бир талапкерге 4 мүнөт, модераторго 4 мүнөт. Талапкерлер Facebook жана WhatsApp аркылуу көрүүчүлөрдүн суроолоруна жооп беришет.

Корутунду сөз үчүн. Болгону 10 мүнөт. Ар бир талапкерге 1,5 мүнөт, модераторлордун жыйынтыктоочу сөзү – 4 мүнөт.

Саясий партиялардын лидерлеринин дебаттары:

Дебаттар КТРКнын АСБ-2 студиясында түз эфирде 22-26-ноябрь күндөрү көрсөтүлөт (кыргыз-орус тилдеринде).

Эфир убактысы: 20:00-22:00

Теледебат 3 турдан турат. Раунддардын ортосунда 30 секунддук тыныгуу болот.

Жалпы убакыт: 120 мүнөт. (Ар бир талапкерге 25 мүнөт), (алып баруучуларга 20 мүнөт)

Убакыт атайын таймердин жардамы менен эсептелет.

Формат	Түшүндүрмө	Техникалык камсыздоо	Хроно метраж
Лидердин учурашуу сөзү	Өзүн жана партиясын кыскача тааныштыруу.	Планшет, кагаз, калемсап.	**2 минут**
1- Раунд 8 мүнөт	- Алып баруучу тарабынан берилген тематикалык 2 жалпы суроого жооп (кыргызча, орусча)		**4 минут**
	- Алып баруучу тарабынан берилген тематикалык 2 жалпы суроого жооп (кыргызча, орусча)		**4 минут**
	Убактысынын королушуна жараша кошумча суроолор берилиши мүмкүн		
2-Раунд	- Лидерлердин бири- бирине суроосу (бир лидер 3 лидерге суроо берет жана алардын суроолоруна жооп берет.)		**8 минут**

3-Раунд	- Шайлоочулардын суроолору КТРКнын расмий сайты ,Фейсбуктагы баракчасы жана WhatsApp номер аркылуу теледебат учурунда телекөрүүчү-шайлоочулардан келген онлайн суроолор		**6 минут**
	Лидердин жыйынтыктоочу сөзү		**1 минут**

Теледебаттар үчүн башка сунуштар:

1. Дебаттын бардык катышуучуларынын абалы тең.

2. Модератор дебаттын эрежелери боюнча акыркы корутунду чыгарат (акыркы инстанция болуп саналат) жана дебат учурунда тартипти сактоого жоопкерчилик алат.

3. Эреже бузган дебатчыларга модератор эки жолкуга чейин эскертүү берет. Модератор эрежени сактабаган дебат катышуучуларын четтете алат.

4. Дебаттын модератору эреже бузган катышуучунун микрофонун өчүрүүгө укуктуу.

5. Дебат учурунда техникалык кыйынчылыктар же тоскоолдуктар/үзгүлтүктөр болсо, модератор дебаттын катышуучуларына дебатты кантип улантуу керектиги боюнча көрсөтмө берет.

6. Катышуучуларга бири-биринин сөзүн бөлүп, бирөөнүн убактысын пайдаланууга жол берилбейт.

7. Дебаттардын катышуучулары белгиленген мөөнөттөн ашык сүйлөй албайт.

8. Катышуучулар жарыш сөз сүйлөө үчүн берилген убакытты жарыш сөздүн бекитилген форматына ылайык пайдаланууга милдеттүү. Убакытты пайдалануудан баш тарткан учурда берилген мөөнөт күйүп кетет жана башка убакыт берилбейт.

9. Дебаттын катышуучуларына жана алардын коштоочуларына дебат башталганга бир саатка чейинки убакта имарат менен таанышуу учурунда дебат өткөрүлүүчү жерди карап чыгууга уруксат берилет.

10. Имараттарды кыдыруу учурунда ар бир дебатчыга телекөрсөтүүнүн аудиториясы менен сүйлөшкүсү келсе, кайсы камерага кайрылышы керектиги тууралуу маалымат берилет.

11. Дебаттын ар бир катышуучусу башка катышуучуларга, дебаттын уюштуруучуларына жана алардын кызматкерлерине урмат-сый менен мамиле кылууга милдеттүү.

12. Тийиштүү фразеологизмдерди/тилди колдонуу милдеттүү. Жек көрүү, кемсинтүү, уят сөздөргө негизделген сөздөрдү айтууга жол берилбейт.

13. Дебаттар телекөрсөтүү аркылуу көрсөтүлөт жана телерадиокомпания аларды мыйзамда белгиленген тартипте кайра чыгарууга же өзүнүн веб-сайтына жарыялоого укуктуу.

14. Дебат сөз корутунду сөз үчүн бөлүнгөн убакыт аяктагандан кийин аяктайт.